

4. Краудфандінг і краудінвестінг– що це таке простими словами: види і особливості і зарубіжні краудфандінгові майданчики/businessman.pp.ua. URL: <https://businessman.pp.ua/kraudfanding-i-kraudinvesting-shho-ce-take/>(дата звернення: 08.10.2018).

УДК336.71:[336.77:005.334]](477)

Куліш Г.П.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Стан та проблеми розвитку банківської системи України

Економічна ситуація в країні потребує ефективної діяльності банківського сектору, що буде мати визначальний вплив на стабілізацію фінансової системи, і сприятиме вирішенню термінових економічних та соціальних проблем. В умовах негативних наслідків фінансової кризи на діяльність вітчизняних банків, замороження частини фінансових ресурсів, підвищення кредитних ставок, особливу увагу мають привертати зміни в стратегіях управління ризиками.

Проведений аналіз динаміки змін кількості банків України, свідчить, що протягом 2014-2017 рр. банківський сектор невпинно скорочувався. Так, станом на 01.10.2017 р. кількість банків складала 143 установи, з них 88 банків, що мали ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій, 38 банків з іноземним капіталом та 17 банків з 100% іноземним капіталом. Порівняно з 2014 р., їх кількість скоротилася на 40% (94 установи). З них 79 – банки, що мали ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій, 13 – банки з іноземним капіталом та 2 – установи з 100% іноземним капіталом. Це не могло не позначитись на ринку банківських послуг.

Внаслідок значних обсягів докапіталізації ряду банківських установ, в структурі власності банківського сектору України відбулись перегрупування: на 01.01.2017 р. банки з приватним українським капіталом становили 13%

банківських установ, в той час як станом на 01.01.2014 р. даний показник становив 47%; банки іноземних банківських груп становили 35%, що в двічі більше, ніж на 01.01.2014р. Такі ж зміни спостерігалися відносно банків з державною часткою. Внаслідок переходу ПАТ «Приватбанк» у повну державну власність, частка державних банків в структурі активів банківського сектору України мала значну тенденцію до збільшення - на 01.01.2017 р. складала 52 % проти 22% на 01.01.2014р.

Крім того, основні фінансові показники банківських установ доводять наявність суттєвих зрушень в ефективності їхньої діяльності (таблиця 1)

Таблиця 1

Основні показники діяльності банківських установ України, млн. грн.

Показник	01.10.2014	01.10.2015	01.10.2016	01.10.2017
Чистий процентний дохід	41 421	38 840	32 678	37 770
Чистий комісійний дохід	16 419	16 966	18 181	21 480
Результат від торговельних операцій	13 513	10 680	4 749	5 181
Чистий операційний дохід від основної діяльності	71 353	66 516	55 608	64 431
Чистий інший операційний дохід	-735	-1 704	-3 091	-2 117
Чистий операційний дохід	70 618	64 812	52 517	62 314
Інший дохід	3 270	3 516	4 202	1 674
Загальні адміністративні витрати	32 409	27 212	28 301	32 105
Відрахування в резерви	53 643	92 995	37 512	26 214
Податок на прибуток	-1 530	-349	1 180	2 408
Фінансовий результат	-10 635	-51 530	-11 627	1 406
Коефіцієнт ефективності діяльності	174,66%	183,54%	150,95%	167,09%
Загальні адміністративні витрати / валовий дохід	20,53%	17,73%	20,20%	24,49%
ROA	-1,09%	-11,74%	-1,23%	0,15%
ROE	-7,92%	-157,93%	-11,54%	1,28%

Джерело: складено автором на основі [1]

Фінансовий результат діяльності банківської системи України мав позитивну тенденцію, та станом на 01.10.2017 р. досягнув 1,406 млн. грн., що позначилось на показниках ROA та ROE. При стійкому зниженні обсягу чистого операційного доходу від основної діяльності з 71 353 млн. грн. у 2014 р. до 55 608 млн. грн. у 2016 р. (майже на 22,4%), у 2017 р. ситуація змінюється, і чистий операційний дохід зростає майже на 16%. Протягом досліджуваного періоду з 2014 до 2017 р. відбувається зменшення відрахувань в резерви, кількість яких скоротилася на 51%. Негативні тенденції показників діяльності банківських установ України демонструють зниження ефективності функціонування банків і підвищення ризиків фінансової нестабільності.

Враховуючи специфіку діяльності банків, їхня основна увага повинна концентруватися на кредитному ризику. Саме кредитний ризик обумовлює збитки, спричинені суттєвим погіршенням кредитоспроможності позичальника. В Україні загрозливою є існуюча тенденція погіршення якості кредитних портфелів банків. Збільшення в структурі кредитних портфелів банків частки проблемної заборгованості, призводить до значних збитків, зниження рівня капіталізації банківських установ, виникнення проблем з їх платоспроможністю та ліквідністю. Потребує вирішення проблема високої частки непрацюючих кредитів (переважно у державних банках), що є одним із найважливіших факторів, які стримують відновлення кредитування в країні.

Внаслідок перегляду банками стратегії управління кредитними ризиками, на початок 2018 року частка непрацюючих кредитів зменшилася в усіх групах банків, крім Приватбанку (Таблиця 2)¹⁰.

Таблиця 2

Обсяги наданих та частка непрацюючих банківських кредитів в Україні

Показник	01.09.2017	01.10.2017	01.11.2017	01.12.2017	01.01.2018	01.02.2018
Всі кредити у т.ч:	1 022 649	1 042 276	1 055 464	1 057 547	1 090 914	1 129 104
Банки з державною власністю без ПАТ «Приватбанк»	260 365	266 150	275 186	277 383	289 442	304 200
Іноземних банківських груп	378 483	386 361	389 010	385 698	382 417	401 794
Частка непрацюючих кредитів, %, у т.ч.:	56,94	56,44	55,75	54,90	54,54	56,60
Банки з державною власністю без ПАТ «Приватбанк»	57,96	58,24	56,47	56,22	55,75	58,98
Іноземних банківських груп	47,06	45,98	45,30	43,42	41,01	44,69

Насамперед, це відбулось через те, що у 2017-2018 роках надані чисті гривневі кредити найпомітніше зросли в іноземних та державних банках. Так, на кінець 2017 р., кредити, видані державними банками, становили 277383 млн. грн., в той час, як на початку 2018 р. їхній обсяг збільшився на 10%. Значно погіршує ситуацію кредитний портфель ПАТ «Приватбанк». Разом з тим, обсяги кредитів, наданих іноземними банками, на кінець 2017 р. були значно більшими, становили 385698 млн. грн., і зросли на початок 2018 р. лише на

4 %. Варто підкреслити поступове зниження частки непрацюючих кредитів, наданих іноземними банками за останні 5 років, за рахунок реструктуризації кредитних портфелів і радикальної зміни кредитної політики, спрямованої на зниження кредитних ризиків.

Приймаючи до уваги високі кредитні ризики і значну частку непрацюючих кредитів, зловживання, обумовлені небажанням позичальників повертати кредити (в окремих випадках за домовленістю з власниками банків), основні причини появи непрацюючих кредитів для банку можна поділити на внутрішні та зовнішні. Зовнішні причини обумовлені: змінами у законодавстві, погіршенням фінансового стану позичальників, політичною нестабільністю у країні, підвищенням рівня безробіття та інфляції, девальвацією гривні. До внутрішніх слід віднести: помилки банків при структуруванні кредиту, використання недостовірної інформації, неякісної оцінки кредитоспроможності позичальника та забезпеченості кредитів.

Вирішення проблеми непрацюючих кредитів лежить в площині перегляду банками власної політики управління кредитними ризиками, оцінки якості кредитів, вдосконалення нормативного регулювання та створення «Кредитного реєстру Національного банку». Ведення державного кредитного реєстру сприятиме формуванню адекватної інформаційної системи для здійснення кредитування та ефективного банківського регулювання, а також, для належної оцінки банками кредитних ризиків та зниження частки непрацюючих кредитів. Крім того, у ході ведення кредитного реєстру, Національний банк має здійснювати моніторинг концентрації кредитного ризику, що, відповідно, посилить захист інтересів вкладників та інших кредиторів банків.

Враховуючи, що банківський сектор вважається основною частиною всієї фінансової системи, а її стабільність є важливою умовою економічної безпеки держави, негайного удосконалення вимагає чинне законодавство України. Необхідно впровадження нових інструментів роботи банків з непрацюючими кредитами, які негативно впливають на їх функціонування та

платоспроможність. Це сприятиме відновленню кредитування економіки та макроекономічному зростанню країни.

Список використаних джерел:

1. Статистика. Показники банківської системи. Основні показники діяльності банків України. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798

2. Дзюблюк О. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/3680/1/Дзюблюк%20-%20Актуальні%20проблеми%20розвитку%20банківської%20системи%20України.pdf>.

УДК 338.22.0122.1

Ляхова О.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Державно-приватне партнерство як модель фінансування інфраструктурних проектів

В сучасних умовах успішне функціонування економіки в цілому залежить не тільки від забезпеченості основними факторами виробництва, а й від стану виробничої інфраструктури. Так, за даними Міністерства економічного розвитку України, для реконструкції та розвитку інфраструктури країна щорічно потребує мінімум 8 млрд. дол. інвестицій. В умовах коли держава не в змозі вирішити проблеми фінансування модернізації виробничої інфраструктури, а ринок і розвиток країни цього потребують, бізнес – єдиний учасник господарської діяльності, який здатний взяти на себе вирішення таких завдань. І як показує досвід, головною концептуальною основою розвитку інфраструктури має стати стратегічне партнерство держави із приватним бізнесом задля вирішення інфраструктурних завдань, тобто модель

фінансування проектів шляхом створення державно-приватного партнерства (ДПП).

Бурхливий розвиток різноманітних форм ДПП у всіх регіонах світу та їх повномасштабне поширення його в різних галузях економіки дозволяють трактувати цю форму взаємодії держави і бізнесу як характерну рису сучасної економічного розвитку.

Партнерство яке активно розвивається, на відміну від традиційних адміністративних відносин, створює свої базові моделі фінансування, формує відносини власності і методи управління. При цьому принципово важливим є комплекс питань, пов'язаних з перерозподілом повноважень власності, які неминуче виникають в процесі перетворення переважно адміністративно-владних відносин між державою і бізнесом у відносини партнерства, що закріплюються відповідними угодами сторін.

Так, держава несе відповідальність перед суспільством за безперебійне забезпечення публічними благами (publicgoods), чим і пояснюється тенденція до збереження ряду галузей і виробництв в державній власності. У той же час приватному підприємництву притаманні мобільність, висока ефективність використання ресурсів, схильність до інновацій при поєднанні модернізації інвестиційної діяльності та модернізації механізму управління економікою. Задіяти переваги обох суб'єктів без глибоких соціальних змін і потрясінь можна в рамках державно-приватного партнерства. Накопичений до теперішнього часу арсенал форм і методів державно-приватного партнерства дозволяє при збереженні найважливіших національних об'єктів у державній власності передавати частину повноважень власника приватного сектору. Маються на увазі перш за все такі функції, як спорудження, експлуатація та утримання об'єктів виробничої і соціальної інфраструктури, а також управління ними. Таким чином, в традиційно державну сферу економіки привносяться свого роду приватні товари та послуги (privategoods), що створює умови для ефективного функціонування зазначених об'єктів, оптимального управління ними, раціонального використання ресурсів.